

Global Araştırma Hakkında Durum Raporu

Global Araştırma Kùltürüne Doğru

GYA'nın Mayıs 2013'de yapılan Genel Kurulunu takiben üyeler tam anlamıyla global ve açık bir araştırma kùltürü yaratabilmenin önündeki en önemli üç zorluğu tanımladılar: kapsayıcılık, kapasite geliştirme ve sürdürülebilirlik. Bu rapor, bu üç engeli ve gelecekte bu engellere karşı koyma yollarını ele almaktadır.

Bilimsel aktivite ve kurumların temelinde yatan eşitlik, fırsat eşitliği ve kapsayıcılık dahil bir dizi temel değerler, bilimsel sürecin en etkili biçimde işleyişini sağlamaktadır. Bu değerleri destekleme ve teşvik etme çabaları oldukça zahmetlidir ve uluslararası ekonomik eşitsizlikler ile belirli gruplara karşı süregelen ayrımcılık karşısında anlaşmazlığa neden olmaktadır. Eğitim, altyapı ve bilime yapılan desteğin dağılımında dünya ülkeleri arasında dengesizlikler hala devam etmektedir. Bu dengesizlikler, bilimsel eğitim, faaliyet ve fonun gelişmiş ülkelerden gelişmekte olanlara doğru aktığı ayırımında tüm çıplaklığıyla görülmektedir.

Bu eşitsizlikler, son otuz yılda bilimsel araştırmanın global erişiminin büyümesini işaret eden beş büyük gelişme sayesinde azalmaya başlamıştır:

- (1) bilimsel araştırma ve diplomasi ile uğraşan kişilerin, kuruluşların ve paydaşların artması;
- (2) çok uluslu iletişim ağlarının kurulması ve global düzeyde mükemmellik merkezlerinin artmasıyla proje ve faaliyetlerin coğrafi dağılımının genişlemesi;
- (3) bilim eğitimi, işe alım ve terfi için gerekli standartların giderek netleşmesi;
- (4) özellikle veri üretimi ve paylaşımına yönelik yeni bilgi ve iletişim teknolojileriyle, hızlı iletişimin ve uluslararası işbirliğinin desteklenmesi; ve
- (5) yayın ve verilere açık erişimin devlet politikaları ile artarak desteklenmesi, araştırmaya katılımın yanı sıra yayın ve kredi mekanizmalarının tarafsızlığını kolaylaştırmaktadır.

Mayıs 2013'te Leopoldina Alman Ulusal Bilimler Akademisi'nde yapılan genel Kurul'da, GYA üyeleri bu gelişmeleri tartışmış, bunların cesaretlendirici olmasına rağmen bilimin gerçekten global bir girişim olarak işlenmesini garanti etmediği konusunda hemfikir olmuşlardır. Üstün araştırma ve yaygın eğitimin tüm dünyada gelişmesinin önünde duran önemli engellerin tanımlanması ve bu engellerin aşılmasını sağlayan yolların bulunması için hem bilimsel hem politika kuruluşlarının çabası hala gereklidir. Yeni gelişen neslin bilimsel

liderlerine, güncel araştırmanın önündeki ana zorluklar olarak neleri gördüklerini açıkça söyledikleri ve politika durumunun şekillenmesine katıldıkları bir forum sağladıkları için dünyadaki Genç Akademiler bu çabada önemli bir role sahiptirler. Ayrıca Genç Akademilerin üyeleri yukarıda tanımlanan kurumsal, teknolojik ve demografik değişimleri eğitimlerinin ve kariyer yollarının ayrılmaz bir parçası olarak deneyimleyen ilk nesil araştırmacılarıdır. Buna ek olarak, Genç Akademi üyelerinin bakış açıları, Üst Düzey Akademilerin görüşlerini tamamlayıcı olarak düşünülmelidir. Tüm dünyada 55 ülkeden ortaya çıkan bilimsel liderleri içeren Global Young Academy, gerçek bir global araştırma kuruluşunu başarma çabalarına eşsiz bir bakış açısı sağlaması için özellikle iyi konumlandırılmıştır.

GYA üyeleri, global araştırma gündemine ulaşmak için üç temel engeli belirleyip tartışmışlardır. Bunlardan ilki, küresel araştırma kurumlarında kopyasıcılıktır. Örneğin Kilometrekare Dizgesi (SKA, dünyanın en büyük radyoteleskop dizgesi) projesine Güney Afrika'lı araştırmacıların dahil edilmesi gibi hoş gelişmelerin olmasına rağmen gelişmekte olan ülkeler, önemli bilimsel çalışmaların geliştirilmesinin ve uygulanmasının çoğunlukla dışında kalır. GYA, gelişmekte olan ülkeleri "büyük bilim projelerine" doğrudan entegre etme teşebbüslerini teşvik eder. Bu sayede, bu ülkelerde hem yeni yetenekleri eğitime kapasitesi hem de araştırmacılar için mevcut olanaklar artar. Bunların yanı sıra, kapsayıcılık olgusu yaş, cinsiyet din, ırk ve yerleşim gibi konularda yapılan ayrımlardan dolayı tehlikeye atılır. Bu konularda yapılan ayrımlar işe alım, terfi ve yayımlama uygulamalarını da büyük ölçüde etkiler. GYA, akademide kariyeri teşvik etmek için kullanılan ölçütleri ve uygulamaları daha şeffaf hale getirerek aile sorumlulukları ve/veya destek istemek için kısıtlı araştırma zamanı olan bireyler fon uygulamalarını düzene sokar, dünya genelinde kadını karar verme süreçlerine dahil etmek amacıyla bilimsel komitelerde ve panellerde eşit cinsiyet dağılımı uygulamalarını sağlayarak bu ayrımlara karşı koyabilir.

GYA üyelerinin karşılaştığı diğer bir zorluk bilimde kapasite geliştirmektir. Son zamanlarda açık erişim ve veri paylaşımı konularında vurguların olmasına rağmen, yayın politikaları, kredi yapıları, ilgili teknolojilere erişim ve önemli altyapıların sağlanması konularında farklı uluslar arasında çok büyük miktarda eşitsizlikler söz konusudur. Yalnızca ekonomik koşullardan kaynaklanmayan bu engeller, her nerede olursa olsun ortadan kaldırılmak zorundadır. Bu konuda atılan adımlar uzun vadede sürdürülebilir olmalıdır. GYA üyeleri verilere erişim, tekrar kullanım hakkı ve aynı sonuçlara yeniden ulaşmayı sağlayacak kaynaklara erişim konularını göz önünde bulundurarak Açık Bilim (Open Science) yapılmasını

teşvik eder. Bu, yalnızca araştırma sonuçları etrafında bir araya gelmek yerine, araştırma altyapıları ve araçları etrafında ülkeler arası işbirliğini desteklemek anlamına gelir. Böylelikle, kapasite geliştirme olgusu gelişmiş ülkelerde hemen hemen hiç bir ekstra masraf yapılmadan desteklenmiş olur. Araştırma amaçlı ülkeler-arası ziyaretlere desteğin yükselmesi özellikle güney-güney işbirliği, var olan kaynakları kullanmayı arttırmanın bir diğer yoludur. Bu sayede, kapital sermayeye yapılan yatırımın minimum olduğu ülkeler birbirinden yararlanabilir.

Araştırmacıların kariyer yolculuklarında karşılaştıkları en son engel sürdürülebilirliktir. Günümüzde, ülkeler arasında mali, siyasi ve kültürel açıdan bilime sağlanan destekteki eşitsizlikler bilim ve mühendislik alanlarındaki işgücü piyasasını engellemektedir. Bir seferinde hükümet mali kısıtlamalardan dolayı bilimsel fonları kestiğinde kariyerine yeni başlayanlar araştırma kurumlarındaki en savunmasız işgücü olarak işlerine son verilmesi durumu yaşamışlardır. Yeni başlayan ve ilk araştırma ödeneklerini güvence altına alınan araştırmacılar için yaş ortalaması giderek artmakta ve çok fazla sayıda doktora sonrası araştırmacı kısıtlı sayıdaki akademik pozisyonlar için yarışmaktadır. GYA, kariyerinin çok başında olan araştırmacılar için akademik camia dışındaki araştırma kariyerlerinin teşvik edilmesini alternatif olarak önerir. Böylelikle, yeni başlayanlar için istihdam alanları arttırılır aynı zamanda bilim ve toplum arasındaki etkileşim de artar. Bunu yapmanın bir yolu, genç akademisyenleri akademi politikaları ile ilgili tartışmalara dahil etmektir. Bu süreçler, Ulusal Genç Akademiler (National Young Academies) tarafından teşvik edilebilir ve hatta GYA her ülkede Ulusal Genç Akademiler'in kurulmasını önerir.

Bu durum raporu, GYA üyeleri Sabina Leonelli (UK), Guruprasad Madhavan (USA/IN), Abdullah Shams Bin Tariq (BD), Rees Kassen (CA), Rob Jenkins (UK), Sameh H. Soror (EG) ve Arianna Betti (NL) tarafından hazırlanmış ve GYA EC tarafından Ekim 2013' te onaylanmıştır.

GYA Hakkında

2010 yılında kurulan Global Young Academy, dünya genelinde genç bilim insanlarının seslerini duyurmak için hizmet eder. GYA üyeleri, göstermiş oldukları üstün bilimsel başarılar ve hizmete bağlılıkları göz önünde bulundurularak seçilir. Şu anda, 55 farklı ülkeden 155 tane üyesi vardır. Daha fazla bilgi için: www.globalyoungacademy.net.